

DEBATT OCH REFLEXER

DET OBEROENDE FINLAND

Av redaktör LARS RAMSTEN

Vart syftar egentligen president Kekkonen? Redaktör Lars Ramsten, chef för Sveriges Radios Daladistrikt, gör i denna artikel en analys av president Kekkonens uppmärksammade tal i november förra året, vilket blivit föremål för olika tolkningar.

President Kekkonens tal den 29 november 1965 väckte en uppståndelse i Norden såsom kanske ingen åtgärd av republikens Finlands president sedan dennes ännu icke helt klarlagda besök hos Chrustjefff hösten 1962, vilket avslutade den s. k. notkrisen.

Vad bedömare av novembertalet huvudsakligen fäste sig vid var presidentens förslag att Norge och Finland skulle ingå en pakt för att i världsfredens intresse neutralisera den gemensamma gränsen på Nordkalotten. Förutom att många bedömare uppfattade förslaget som »oartigt» — den norska regeringen tycks inte i förväg ha fått någon information om talets innehåll — är väl uppfattningen allmän att Kekkonen med förslaget skulle »ånyo ha gått ryssarnas ärende». Man menade alltså att det skulle vara ett större ryskt än västligt in-

tresse med en neutralisering av Nordkalotten, och förslaget jämfördes i detta avseende med Kekkonen-planen om att kärnvapenneutralisera Norden.

Karjalainens besök

Många beklagade den finländske utrikesministern Karjalainen, som i denna situation råkade komma på ett förut planlagt officiellt besök till Sverige, ett besök som förvisso var välbekant för presidenten när denne beslöt att framföra sitt förslag. Man beklagade Karjalainen när denne som praktiskt taget enda svar på journalisters frågor om förslaget gav svaret »läs talet bättre». Detta uppfattades som en undanflykt.

Sedan dess har Finlands ambasad i Stockholm lämnat ut en översättning av talet till svenska, vilken betecknas som »inofficiell» (svenska är som bekant Finlands ena officiella språk).

Vid genomläsningen förvånas man något mindre av det kekkonenska förslaget. Man förstår hur talaren menat det ingå i sin finländska världsbild. De första referaten av talet tycks ha gjort talaren orättvisa. Man förstår också varför Karjalainen var så tystlåten vid Sverige-besöket beträffande kommentarer till talet. Kekkonens tal är nämligen, synes det, i första

hand en försäkran, att Finland inte bara skall stå fast vid sin biståndspakt med Sovjet från 1948, utan också att denna biståndspakt icke kan vara ett instrument, som kan utnyttjas med ryskt godtycke (om icke Finland går med på ett ikraftträdande). Dessutom är det ett understrykande, ett försiktigt understrykande av den finländska *neutraliteten*. Det är här som talets verkliga betydelse kan tänkas ligga, även för Sverige och Norge.

Det finns iakttagare i vårt land som efter presidentvalet 1956 undrade över vilka vägar som president Kekkonen skulle beträda. Allra först förstod man det svåra i att efterträda president Paasikivi, särskilt efter den uppsplitande valstriden. Tio år senare har de flesta röster tystnat som sagt "så skulle Paasikivi inte ha gjort".

Man undrade också över Kekkonens inställning till Finlands svenskhet. Detta behöver man tydligen icke mera med hänsyn till att så många positiva åtgärder inspirerats av eller stötts av Kekkonen.

Kekkonen rysk "springpojke"?

Den viktigaste undran som funnits och som ibland förstärkts har dock varit: är Kekkonen en rysk »springpojke»?

Genom uttalanden och vaga åtgärder samt kontakter med Sovjet som kunnat bedömas som icke nödvändiga har denna uppfattning kommit att förstärkas.

Men Kekkonen utreder i novembertalet biståndspaktens, som han ser det, egentliga innebörd:

På basis av ingressen till fördraget samt de två första artiklarnas innehåll kan man lägga märke till att fördraget inte är något egentligt militärt alliansfördrag,

som det ofta felaktigt tolkas. - - - Om Sovjetunionen blir utsatt för angrepp från annat håll än genom Finlands territorium blir vi inte till följd av fördraget indragna i krig. Tvärtom är vår strävan då att med alla medel bevara vår neutralitet.

Det är just i neutralitetens tecken som Kekkonen kommer med sitt nya pakt-förslag:

Då jag i februari detta år (1965) i ett tal som jag höll i Moskva framlade min på en realistisk värdering baserade, onekligen föga ljusa uppfattning om att vi inte kan bevara vår neutralitet om ett storkrig utbryter i Europa, så hade jag närmast i tankarna just Lapplands utsatta läge. Om detta hot skulle elimineras genom ett fördrag mellan Norge och Finland, skulle det främsta skälet till min pessimism vika tillbaka.

Några utsikter till ett sådant fördrag torde knappast finnas i nuvarande läge. Men det viktigaste i talet är ändå Kekkonens mycket bestämda understrykande av den finländska neutraliteten, ett understrykande som knappast tidigare varit så starkt.

Även om försiktigheten är tydlig är det minst lika tydligt att Kekkonen ännu kraftigare än tidigare vill — och tydligen kan — hävda en finländsk neutralitet. Om detta var avsikten med talet i november och denna avsikt fortsätter att visas, kan kanske många i Sverige, som undrat över den skickliga politikern Kekkonens planer, även på detta område ändra inställning. En stark och självständig finländsk utrikespolitik och försvarsmakt kan givetvis förstärka ett sådant positivt intryck av Kekkonens tal.